Наш культурны асяродак
ЖЫРАНДОЛЯ
Выпуск № 29 (329)

■ За падзеяй

Усе музеі пад адным дахам

МАГІЛЁЎ РЫХТУЕЦЦА ПРЫНЯЦЬ ДВА КУЛЬТУРНЫЯ ФОРУМЫ

У хуткім часе, з розніцай у некалькі тыдняў, Магілёў стане пляцоўкай для дзвюх значных культурных падзей — трэцяга Нацыянальнага форуму «Музеі Беларусі» і пятага міжнароднага форуму «Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства». Каб гэтыя праекты прайшлі на высокім узроўні, у Магілёве абмеркавалі ўсе нюансы, звязаныя з іх падрыхтоўкай і правядзеннем. У пасяджэнні прыняў удзел намеснік міністра культуры Беларусі Васіль ЧЭРНІК.

— Такія 2 вялікія мерапрыемствы не выпадкова праходзяць у Магілёве, таму што вобласць апошнія 3 гады была пераможцам рэспубліканскага спаборніцтва на найлепшае культурнае абслугоўванне насельніцтва, — падкрэсліў ён.

На ўдзел у форуме «Музеі Беларусі» ўжо заяўлена больш за 100 дзяржаўных, ведамасных, школьных музеяў. На пасаду старшыні аргкамітэта запрошана генеральны дырэктар Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі Зельфіра Трэгулава. У Магілёў прыедуць эксперты з Расіі, Украіны, Польшчы, Швецыі. У межах форуму пройдуць прэзентацыі, музейныя праграмы, выставы. Запланавана вялікая дзелавая частка, падчас якой музейшчыкі змогуць знайсці для сябе шмат новага і карыснага.

Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір ПРАКАПЦОЎ паведаміў, што вельмі важна паказаць тыя набыткі, якіх дасягнулі нашы музеі за апошнія 2-3 гады. «Сёння музеі цесна працуюць з наведвальнікамі, выходзяць за сцены сваіх устаноў, рыхтуюць інтэрактыўныя праграмы, — кажа ён. — Мы актыўна супрацоўнічаем з музеямі Еўропы. Нядаўна закрылася наша выстава праваслаўных і каталіцкіх ікон у Ватыкане».

Месцам правядзення маштабнага музейнага форуму ў Магілёве стане спартыўны комплекс «Алімпіец». Тут будзе ўнікальная магчымасць здзейсніць захапляльнае падарожжа адразу па ўсіх музеях Беларусі.

— Для мяне як для музейшчыка вельмі цікава паглядзець навінкі, наватарскія прыёмы, якія прымяняюць мае калегі ў афармленні самой пляцоўкі, — кажа **загадчыца аддзела этнаграфіі Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея Святлана РЫБАКОВА.** — Музей мае задачу прадставіць сябе мінімальнымі сродкамі на мінімальнай плошчы. Гэта ўнікальная магчымасць атрымаць вопыт, падзівіцца таму, як працуе фантазія, як вырашаюцца складаныя праблемы. Кожны музей імкнецца прывезці інтэрактыў, гульні з наведвальнікамі — забаўляльныя, сур'ёзныя, павучальныя, жартаўлівыя. Убачыць у зрэзе ўсе музеі Беларусі — гэта цікава.

Нэлі ЗІГУЛЯ. *zigulya@zviazda.by*

■ Вернісаж

«ЖЫВАПІС» АД СЛОВА «ЖЫЦЦЁ»

Выстаўка карцін Уладзіміра Сайко «Першая чвэрць творчага шляху» адкрылася ў Прэзідэнцкай бібліятэцы

У свае 25 Уладзіміру сапраўды ёсць чым ганарыцца: ён атрымаў добрую адукацыю ў Беларусі і Расіі, зладзіў некалькі персанальных выставак, заснаваў уласную майстэрню. Карціны маладога чалавека ўжо знаходзяцца ў прыватных калекцыях не толькі на радзіме, але і ў Расіі, Польшчы, Германіі, Францыі, Італіі, Швейцарыі, ЗША, Венесуэле, Кітаі, Іране, Ліване, Эквадоры і ПАР.

Сярод работ можна вылучыць тэматычныя групы, напрыклад, цыкл, прысвечаны беларускім жанчынам. Гераіні партрэтаў, сталыя і маладыя, намаляваны з натуры і ўвасабляюць беларускі жаночы тыпаж. Сярод іх — дзве выявы бабулі мастака Алімпіяды Ануфрыеўны. Адметна, што ўнук маляваў яе аж 26 разоў, нават правёў асобную выстаўку яе партрэтаў пад назвай «Алімпіяда».

Шмат месца займаюць пейзажы са знаёмымі гледачу беларускімі краявідамі. На выстаўцы прадстаўлены і маштабныя карціны, і эцюды, зробленыя ў парыве натхнення за некалькі гадзін. Разам з вучнямі Уладзімір Сайко выпраўляецца ў падарожжы па родных мясцінах, шукае маляўнічыя пейзажы сярод непаразнага гушчару. «Пленэр — гэта аснова і сэнс жывапісу, — кажа мастак. — Само паняцце «жывапіс» паходзіць ад слова «жыццё», і пленэр дае магчымасць пісаць сярод прыроды».

Уладзімір Сайко. «Восеньскі партрэт».

Уладзімір Сайко. «Беларускія жанчыны. Пражытае жыццё».

Адзін з важных напрамкаў творчасці Уладзіміра Сайко — батальны жывапіс. На карцінах ажываюць падзеі мінулых дзён. Ён стварае палотны і ў сваёй майстэрні, і ў «палявых» умовах, калі выязджае на рэканструкцыі баёў. Па адным з эцюдаў, зробленых падчас рэканструкцыі падзей у лістападзе 1812 года каля вёскі Студзёнка, мастак намаляваў карціну «Беларускія атланты». Вайну 1812 года для Беларусі можна лічыць грамадзянскай, бо жыхары нашага краю змагаліся тады як на баку Расіі, так і на баку Францыі.

Выстаўка ў Прэзідэнцкай бібліятэцы працуе да 31 жніўня.

Дар'я ЧАРНЯЎСКАЯ

■ Кантрамарка

КОЖНЫ РЭЖЫСЁР ХОЧА ВЕДАЦЬ, ДЗЕ СХАВАЛАСЯ ЧАЙКА

Калі ў першым акце мужчына страляе з ружжа ў жанчыну, то ў чацвёртым — жанчына страляе ў адказ. У пэўнай ступені перайначаная чэхаўская цытата можа быць ключом да «дэшыфроўкі» «Чайкі» ў пастаноўцы галоўнага рэжысёра Гродзенскага абласнога тэатра лялек Алега Жугжды.

Чэхаўская «Чайка» — адзін з самых папулярных класічных твораў у сучаснай беларускай тэатральнай прасторы. З рэпертуару Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек не сыходзіць «Чайка. Вопыт прачытання» Аляксея Ляляўскага, дзе ролі Трэплева і Трыгорына, перакрыжоўваючы лёсы гадоў, выконвае адзін акцёр. Гісторыяй узаемаадносін маці і сына, Аркадзінай і Трэплева, з'яўляецца перад гледачамі «Чэхаў. Камедыя. Чайка» Іскандэра Сакаева ў Беларускім дзяржаўным маладзёжным тэатры. Апакаліпсіс становіцца галоўным героем «Чайкі» Мікалая Пінігіна на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Чым жа адметная інтэрпрэтацыя Алега Жугжды? І чаму «Чайкі» сёння вылятаюць на тэатральныя сцэны адна за другой?

Спектакль Алега Жугжды пачынаецца пралогам, у якім актрысы пераўвасабляюцца ў птушак-чаек, а акцёры цэляцца і страляюць у іх з палак-ружжаў. Заканчваецца сцэнай з кіно: Ніна, нібыта на запаволенай кінастужцы, дастае рэвальвер і, збягаючы ад Канстанціна, страляе ў яго. Рука з рэвальверам — метафара. Рэжысёр сцвярджае не ўласцівую нашаму стэрэатыпнаму ўспрыманню вітальнасць чэхаўскіх герояў. Яны прагнуць жыцця. Аднак «сюжэт для невялікага апавядання» — прыйшоў чалавек, пабачыў іншага чалавека і ад няма чаго рабіць знішчыў — спрацоўвае па прынцыпе даміно: адна касцяшка, якая раптоўна звалілася, цягне за сабой іншыя.

Залежнасць аднаго чалавека ад другога, якая стала акцэнтам спектакля, перадаецца і ў судакрананні «жывога» і лялечнага планаў. Часам акцёры перадаюць сваю ляльку-блізнятку ў рукі партнёру, падкрэсліваючы залежнасць героя і волю лёсу. Галоўныя героі прымушаюць гледача напружана і марна чакаць. Ад Аркадзінай (Ларыса Мікуліч) — слабіны і сапраўднасці (але ж яна ніколі не была простай жанчынай, і няма чаго спадзявацца пабачыць яе такой. Нішто не «расколе» яе перад гледачамі). Ад Траплёва (Аляксандр Рацько) — праявы ўпадніцтва. Але Траплёў у Жугжды не хваравіты, неўраўнаважаны юнак, пра якога з першай сцэны зразумела: гэты з сабой абавязкова што-небудзь зробіць — а досыць амбітны малады чалавек, які для сябе самога цалкам змяняе збег абставін. Гэта пачынаеш заўважаць з першай дзеі, з размовы Сорына і Траплёва. Дарэчы, не спяшайцеся паправіць — для рэжысёра важны менавіта такі націск у прозвішчы героя: Траплёў. «Дачны тэатр Канстанціна Траплёва» — пазначае Жугжда ў праграмцы і тут жа, у спісе дзеючых асоб, пазбаўляе герояў любых імёнаў, пакідаючы толькі пэўныя архетыповыя звесткі: актрыса, малады чалавек, яе сын, яе брат і г.д. Рэжысёр скіроўвае гледача да думкі, што яго «Чайка» — гэта гісторыя мужчыны і жанчыны, чалавека і чалавека, у якой, аднак, дэталі ўсё ж маюць значэнне.

Часам акцёры перадаюць сваю ляльку-блізнятку ў рукі партнёру, падкрэсліваючы залежнасць героя і волю лёсу.

Шмат якія з гэтых дэталяў, што транслююць рэжысёрскае прачытанне п'есы, асабістыя стасункі Алега Жугжды з тэкстам, увасоблены ў ляльках (сцэнаграфія Ларысы Мікінай-Прабадзяк). Так, у сцэне, дзе Аркадзіна і Трыгорын высвятляюць адносіны, лялька-белетрыст ператвараецца ў вялізную рыбіну, якая вось-вось выслізне з рук актрысы. Аркадзіна ў гэтай мізансцэне прадстаўлена «жывым планам»: жанчына што ёсць моцы трымае слізкае і гнуткае шчасце ў сваіх руках. І вядома, утрымлівае, бо вопытныя рыбакі пачынаюць і перамагаюць. Ці, напрыклад, калі ў фінале на сцэне з'яўляецца чучала чайкі, глядач пазнае ў ім аблічча Ніны, у нечым карыкатурнае. І адказ на пытанне «А ці была Ніна напраўду таленавітай актрысай, жыццё якой спляжылі?» — відавочны.

Жыццесцвярджальнасць — гэта невідавочнае, але акурат тое, што цэліць у нас сённяшніх.

Няма нічога больш нязменнага, чым часовае. Ад настрою спектакля патыхае курортнай лёгкасцю — дачны тэатр сцвярджае аднасезоннасць, імгненнасць сцэн. Дзеянне разгортваецца на драўлянай кладцы над берагам возера. На галовах акцёраў — канацье, над іх галовамі — некалькі экранаў з выявай чароту, які варушыць вецер. Падаецца, што расказаная гісторыя зляціць разам з ім за шырокую ваду ды густыя туманы. Адвечная песня ветру ў чароце. Яе слухаюць жанчыны, што запісаліся на семінар «Як пазбегнуць мужчынскіх здрадаў?». Яе слухаюць мужчыны, якія шмат чаго дасягнулі, а мараць толькі пра тое, як на выхадных забыцца пра бізнес ды выцягнуць з вады некалькі вялізных рыбінаў. Яе слухаюць і спяваюць усе, хто хацеў бы разабрацца ў сваім жыцці, дзе на першы погляд нічога не адбываецца.

Ну і калі ўжо пра песні, то «Чайка» Алега Жугжды — гэта як песня Земфіры: «Хочется быть... / Чайка летит. / Чайка, лети». Яе асаблівасці — іронія і жыццесцвярджальнасць. І калі першым цяжка здзівіць, бо Чэхаў ад пачатку вызначыў жанр п'есы як камедыю, то жыццесцвярджальнасць — гэта невідавочнае, але акурат тое, што цэліць у нас сённяшніх. Веганаў і сыраедаў. Ёгаў і бегуноў. І адначасова цэліць у нас адвечных — хочацца быць кімсьці і з кімсьці. Хаця і не ва ўсіх гэта атрымліваецца.

Хочацца быць. Чайка, ляці. Стрэл. Заслона.

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ